

Valsts ieņēmumu
dienests

Metodiskais materiāls

Pievienotās vērtības nodokļa piemērošana finanšu darījumos

06.09.2019.

Saturs

Kā noteikt PVN finanšu darījumiem	3
Informācijas tehnoloģiju, maksājumu un norēķinu karšu apstrādes pakalpojumi finanšu darījumos	5
Starpniecība finanšu darījumos	7

Kā noteikt PVN finanšu darījumiem

Latvijas PVN regulējošie normatīvie akti, Padomes 2006.gada 28.novembra Direktīva 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu un Padomes 2011.gada 15.marta Īstenošanas regula (ES) Nr.282/2011, ar ko nosaka īstenošanas pasākumus Direktīvai 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu, **neparedz kritērijus vai nosacījumus, pēc kuriem varētu vadīties, lai noteiktu, vai** katrā konkrētajā gadījumā **tiek veikts no PVN atbrīvots finanšu pakalpojums**. Līdz ar to katrs **darījums ir vērtējams atsevišķi**, izmantojot Finanšu ministrijas kā vadošās iestādes nodokļu politikā un finanšu politikas izstrādātājas un virzītājas sniegto viedokli, ka primāri ir vērtējama finanšu pakalpojuma, tai skaitā arī starpnieka pakalpojuma, ekonomiskā būtība un specifika. Tāpat izmantojamas arī tiesu judikatūrā nostiprinātās atziņas.

Par atbrīvojumu no PVN pakalpojumiem, kas pielīdzināti finanšu pakalpojumiem, ir spriests vairākās Eiropas Savienības Tiesas lietās¹.

Spriedumos noteiktās atziņas:

- tā kā atbrīvojums no PVN ir atkāpe no vispārējā principa, saskaņā ar kuru PVN tiek piemērots katram pakalpojumam, ko nodokļa maksātājs sniedz par atlīdzību, atbrīvojums no **PVN ir interpretējams šauri**²;
- īpašais veids, kādā pakalpojums tiek sniegts – elektroniski, automātiski vai manuāli –, neietekmē atbrīvojuma no PVN piemērošanu. Tādēļ vien, ka pakalpojums tiek sniegts elektroniski, nevar atteikt pakalpojumam piemērot atbrīvojumu no PVN. Tomēr, **ja pakalpojums nodrošina vienīgi tehnisku un elektronisku atbalstu** finanšu pakalpojumu sniedzējam, nevis būtiskas un specifiskas funkcijas finanšu pakalpojumu sniegšanas vajadzībām, tad **atbrīvojums no PVN nav piemērojams**. Tādējādi secināms, ka PVN atbrīvojums ir pamatojams nevis ar pakalpojuma sniegšanas veidu, bet gan ar tā būtību³; - finanšu pakalpojumiem piemērojama atbrīvojums no PVN nevar būt atkarīgs no tā, vai pakalpojumu sniedz kāda noteikta veida institūcija, pilnīgi vai daļēji, kā arī elektroniski vai manuāli⁴;
- tā kā atbrīvojumu formulējums ir interpretējams šauri, tas vien, ka kāda sastāvdaļa ir nepieciešama, lai veiktu no nodokļa atbrīvojamu darījumu, nenozīmē, ka no nodokļa būtu atbrīvojams šai sastāvdaļai atbilstošais pakalpojums⁵;
- pakalpojumiem, kam pienākas atbrīvojums no PVN, ir jāveido skaidrs, redzams pakalpojumu kopums, izpildot īpašas un būtiskās funkcijas finanšu darījumu nodrošināšanā. Turklāt tam ir jāmaina pušu (bankas un klienta) finansiālā un juridiskā situācija. Pakalpojums, kuram ir piemērojams atbrīvojums no PVN, ir jāatšķir no vienīgi fiziska vai tehniska atbalsta finanšu pakalpojumu sniedzējam. Pakalpojumam, kas nodrošina vienīgi fizisku, tehnisku vai administratīvu atbalstu

¹ 1997.gada 5.jūnija spriedumā lietā C-2/95 Sparekassernes Datacenter (SDS), 2001.gada 13.decembra spriedumā lietā C-235/00 CSC Financial Services Limited, 2011.gada 28.jūlija spriedumā lietā C-350/10 Nordea Pankki Suomi Oyj un 2016.gada 26.maija spriedumā lietā C-607/14 Bookit Ltd

² Sprieduma lietā C-350/10 23.punkts un sprieduma lietā C-2/95 20.punkts

³ Sprieduma lietā C-2/95 37.punkts

⁴ Sprieduma lietā C-2/95 38.punkts

⁵ sprieduma lietā C-2/95 65.punkts un sprieduma lietā C-350/10 31.punkts

finanšu pakalpojumu sniedzējam un **nemaina pušu juridisko un finansiālo stāvokli, atbrīvojums no PVN nav piemērojams**⁶;

- pakalpojumi, kas ir saistīti **tikai ar finanšu informācijas sniegšanu bankām** un citiem interesentiem, **nav uzskatāmi par finanšu pakalpojumiem**. Tomēr, ja pakalpojumi ir ar noteiktu, specifisku raksturu un tie ir būtiski finanšu pakalpojumu sniegšanas īstenošanā, tad tie ir uzskatāmi par finanšu pakalpojumiem⁷.

1.piemērs

Lombards izsniedz naudas aizdevumu pret ķīlu. Ja ķīla netiek laikus izņemta (pēc aizdevuma atdošanas noteiktajā termiņā), par tās uzglabāšanu ir jāmaksā atlīdzība. Tāpat, ja nauda par ķīlu netiek atdota noteiktajā termiņā, lombards ir tiesīgs ķīlu pārdot jebkurai personai, bet ķīlas devējs līdz šai pārdošanai ir tiesīgs atgūt iekļāto mantu, atmaksājot aizdevuma summu, soda naudu un atlīdzību par uzglabāšanu. Aizdevums pret ķīlu ir ar PVN neapliekams darījums.

Tā kā ķīlas devējs maksā lombardam par ķīlas glabāšanu tikai tad, ja termiņā neizņem ķīlu vai noteiktajā termiņā neatmaksā aizdevumu, bet pēc tam tomēr ķīlu izpērk, secināms, ka tas saņem atsevišķu ķīlas uzglabāšanas pakalpojumu, kas nošķirts no naudas aizdevuma pret ķīlu piešķiršanas pakalpojuma. Tādējādi atlīdzība par ķīlas uzglabāšanu abos gadījumos ir apliekama ar PVN.

2.piemērs

SIA "A" nodarbojas ar patēriņa aizdevumu izsniegšanu patērētājiem. SIA "A" ikdienas darbības ir saistītas arī ar aizdevumu pārvaldi, kas ietver saziņu ar aizņēmējiem, piemēram, sagatavojot klienta pieprasītās izziņas, kurās tiek norādīts klienta saistību apmērs. Tāpat arī SIA "A" saviem debitoriem sagatavo brīdinājuma vēstules par parāda ārpustiesas atgūšanas procesa uzsākšanu, kuras ierakstīta sūtījuma veidā nosūta uz klienta deklarēto adresi. Par sagatavoto brīdinājuma vēstuli un sagatavoto izziņu SIA "A" iekasē samaksu no klienta.

Brīdinājuma vēstules sagatavošana un izsūtīšana, kā arī izziņas sagatavošana, ja izmaksas, kas radušās saistībā ar šīm darbībām, nav iekļautas patēriņa aizdevuma izsniegšanas pakalpojuma vērtībā, pēc ekonomiskā satura un būtības nav uzskatāma par finanšu pakalpojumu – kreditēšanu un naudas aizdevumu piešķiršanu. Tādējādi SIA "A" atsevišķi sniegtajiem pakalpojumiem – brīdinājuma vēstules sagatavošanai, izsūtīšanai un izziņas sagatavošanai – atbrīvojums no PVN nav piemērojams.

---

⁶ Sprieduma lietā C-2/95 66. un 73.punkts, sprieduma lietā C-235/00 28.punkts un sprieduma lietā C-607/14 40.punkts

⁷ Sprieduma lietā C-2/95 75.punkts

Informācijas tehnoloģiju, maksājumu un norēķinu karšu apstrādes pakalpojumi finanšu darījumos

Eiropas Savienības Tiesa un Finanšu ministrija ir atzinusi, ka pakalpojums, kuram ir piemērojams atbrīvojums no PVN, ir jāatšķir no vienīgi fiziska vai tehniska atbalsta finanšu pakalpojumu sniedzējam (piemēram, no pakalpojumiem, kas saistīti ar maksājumu un norēķinu karšu tehnisku apkalošanu, proti, pakalpojumiem, kas sniegti tehniska atbalsta ietvaros, servisa pakalpojumiem, piemēram, sistēmu modificēšanai, pilnveidošanai, bankomātu remontam, maksājumu karšu apdrukai).

Pakalpojumiem, kam pienākas atbrīvojums no PVN, ir jāveido skaidrs, redzams pakalpojumu kopums, izpildot īpašas un būtiskas funkcijas finanšu darījumu nodrošināšanā. Turklāt tam jāmaina pušu (sniedzēja un klienta) finansiālā un juridiskā situācija⁸.

3.piemērs

SIA "B" sniedz citiem komersantiem (bankām, SIA u.c.) vietējo un starptautisko maksājumu karšu darījumu autorizācijas nodrošināšanu, vietējo un starptautisko maksājumu karšu darījumu apstrādi, izdevējbankas starptautiska darījuma kopijas pieprasījuma (Copy Request) apstrādi, apstrīdēta (Chargeback) darījuma apstrādi, krāpniecisko darījumu monitoringu, Stand in pakalpojumu, pieslēgumu MasterCard un komunikāciju VISA tīkliem.

SIA "B" sniegtajiem pakalpojumiem piemīt specifisks raksturs, un tie ir būtiska un neatņemama karšu darījumu infrastruktūras sastāvdaļa finanšu pakalpojumu sniegšanas īstenošanā, kuru izmantošanas gala rezultātā var mainīties finanšu darījumā iesaistīto pušu finansiālā un juridiskā situācija. Ņemot to vērā, šādi pakalpojumi uzskatāmi par finanšu pakalpojumiem un tiem būtu piemērojams atbrīvojums no PVN.

Tādējādi SIA "B" sniegtie pakalpojumi pēc ekonomiskā satura un būtības atbilst finanšu pakalpojumiem un tiem ir piemērojams atbrīvojums no PVN.

4.piemērs

SIA "K" sniedz citiem komersantiem karšu pieņemšanas iekārtu tīkla un sistēmas uzturēšanas, karšu pieņemšanas iekārtu izvietojuma vadības, karšu pieņemšanas iekārtu nodrošināšanas ar naudas līdzekļiem pakalpojumus.

Minētajiem pakalpojumiem, uzturot citu komersantu IT lietotnes attālināti, nodrošinot fizisku apkopi, piemīt elektroniska un tehniska atbalsta raksturs finanšu pakalpojuma sniedzējam, turklāt īstenojamās darbības nemaina pušu finansiālo un juridisko stāvokli. Šādā gadījumā nav pamata atbrīvojuma no PVN piemērošanai.

---

⁸ Sprieduma lietā C-2/95 66.punkts

Tādējādi SIA "K" sniegtie pakalpojumi pēc ekonomiskā satura un būtības neatbilst finanšu pakalpojumiem un tiem nav piemērojams atbrīvojums no PVN.

5.piemērs

Banka saņem no Vācijas reģistrēta PVN maksātāja elektronisko paziņojumu pārraidīšanas pakalpojumu, kas sniegta, izmantojot SWIFT sistēmu.

Tā kā šim pakalpojumam PVN atbrīvojums nav piemērojams, tad bankai par saņemto pakalpojumu ir pienākums aprēķināt un maksāt budžetā PVN saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 88.pantā noteikto kārtību. Ja banka šos saņemtos pakalpojumus izmanto ar PVN neapliekamo darījumu nodrošināšanai, tai nav tiesību atskaitīt priekšnodokli.

6.piemērs

SIA "M" sniedz bankai atskaišu sagatavošanas pakalpojumu tirgotāja uzturēšanas sistēmā, MOTO risinājuma uzturēšanas, cikliskā maksājuma (Recurring) risinājuma uzturēšanas, tiešā kredīta risinājuma uzturēšanas pakalpojumus, POS termināla nomas, POS termināla uzstādīšanas un remonta pakalpojumus.

Minētie pakalpojumi ir saistīti ar informācijas sniegšanu un tehnisko atbalstu.

Tādējādi SIA "M" sniegtie pakalpojumi pēc ekonomiskā satura un būtības neatbilst finanšu pakalpojumiem un tiem nav piemērojams atbrīvojums no PVN.

7.piemērs

Banka nodrošina pārskaitījumu no patērētāja konta, kurš veic pirkumu internetveikalā, uz komersanta kontu, kas atrodas vienā un tai pašā bankā, izmantojot banklink sistēmu.

Bankas sniegtais pakalpojums pēc būtības atbilst kredīta pārveduma pakalpojumam, kas ir maksājuma pakalpojums.

Tādējādi bankas sniegtie pakalpojumi pēc ekonomiskā satura un būtības atbilst finanšu pakalpojumiem un tiem ir piemērojams atbrīvojums no PVN.

8.piemērs

Banka nodrošina pārskaitījumu no patērētāja konta, kurš veic pirkumu internetveikalā, uz komersanta kontu. Pircēja un patērētāja konti atrodas dažādās bankās. Komersants noslēdz līgumu par maksājumu ierosināšanas pakalpojumu, izmantojot banklink sistēmu. Maksājuma ierosināšanu veic patērētājs, izmantojot banku.

Banka sniedz maksājumu ierosināšanas pakalpojumu, izpildot īpašas un būtiskas funkcijas finanšu darījuma nodrošināšanā: maksājuma rīkojuma sagatavošanu, nosūtīšanu patērētāja bankai, autorizācijas kanāla nodrošināšanu, atbildes saņemšanu par izpildītu vai pieņemtu maksājuma rīkojumu, kas kopumā juridiski ir cieši saistīts ar paša maksājuma izpildi.

Tādējādi bankas sniegtais pakalpojums pēc ekonomiskā satura un būtības atbilst finanšu pakalpojumam un tam ir piemērojams atbrīvojums no PVN.

Svarīgi!

Ja informācijas tehnoloģiju nodrošināšanas pakalpojumi **ietver gan ar PVN apliekamus, gan neapliekamus darījumus**, tad, izrakstot PVN rēķinu, šādu darījumu vērtības jānorāda atsevišķi⁹.

Starpniecība finanšu darījumos

Arī starpniecība finanšu darījumos **ir atbrīvota no PVN**. Tā kā ne Latvijas PVN regulējošajos normatīvajos aktos, ne ES normatīvajos aktos¹⁰, nav sīkāk paskaidrots, kas saprotams ar starpniecību finanšu darījumos, tad arī šī jautājuma noskaidrošanai ir izmantojama tiesu judikatūra.

Par terminu "starpniecība" ir spriests vairākās Eiropas Savienības Tiesas lietās¹¹.

Spriedumos noteiktās atziņas:

- darījumos ar vērtspapīriem jēdziens "starpniecība" attiecas uz darbību, ko veic starpnieks, kurš nav puse līgumā par finanšu pakalpojumu un kura darbība atšķiras no darbībām (pakalpojumiem), ko atbilstoši līgumam parasti veic šādu līgumu puses. **Starpniecība faktiski ir pakalpojums, ko sniedz līguma pusei un par ko tā maksā atlīdzību kā par īpašu starpniecības darbību**. Šādas darbības mērķis ir panākt, ka divas puses noslēdz līgumu. Starpnieks pats nav ieinteresēts līguma saturā¹²;
- starpniecība ir darbība, kurā cita starpā var vienai līguma pusei norādīt uz iespējām noslēgt šādu līgumu, sazināties ar otro līguma pusi un klienta vārdā un uzdevumā risināt sarunas par savstarpējo pienākumu sīki izstrādātu saturu un kuras mērķis ir panākt, ka divas puses noslēdz līgumu, starpniekam pašam neesot ieinteresētam tā saturā¹³;
- tā **nav starpniecība**, ja viena no līguma pusēm **uztic apakšuzņēmējam veikt daļu no līgumam būtiskām darbībām**¹⁴;
- tā **nav starpniecība**, ja viena no līguma pusēm **uztic apakšuzņēmējam veikt kādu ar līgumu saistītu kancelejisku formalitāti**, tādu kā informācijas sniegšana citai pusei un parakstīšanās uz vērtspapīriem pieteikumu saņemšanai un apstrādei¹⁵;
- lai pakalpojumu sniedzēja sniegto pakalpojumu varētu kvalificēt kā **no PVN atbrīvotu darījumu**, tam, vispārīgi vērtējot, ir **jāveido atsevišķs darījumu**

⁹ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 129.panta ceturtā daļā

¹⁰ Padomes 2006.gada 28.novembra Direktīvā 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu un Padomes 2011.gada 15.marta Īstenošanas regulā (ES) Nr.282/2011, ar ko nosaka īstenošanas pasākumus Direktīvai 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu

¹¹ 2007.gada 21.jūnija spriedumā lietā C-453/05 Volker Ludwig un spriedumā lietā C-235/00 CSC

¹² Sprieduma lietā C-453/05 23.punkts un sprieduma lietā C-235/00 39.punkts

¹³ Sprieduma lietā C-453/05 28.punkts un sprieduma lietā C-235/00 39.punkts

¹⁴ Sprieduma lietā C-453/05 23.punkts un sprieduma lietā C-235/00 40.punkts

¹⁵ Sprieduma lietā C-235/00 40.punkts

- kopums**, kas faktiski pilda starpniecības pakalpojumu sniegšanai raksturīgas un būtiskas funkcijas¹⁶;
- Sestās direktīvas (Padomes 1977.gada 17.maija Direktīva 77/388/EEK par to, kā saskaņojami dalībvalstu tiesību akti par apgrozījuma nodokļiem – Kopēja pievienotās vērtības nodokļu sistēma: vienota aprēķinu bāze) 13.panta B daļas d) apakšpunkta 1.punkta tekstā (atbilst Padomes 2006.gada 28.novembra Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu 135.panta 1.punkta b) apakšpunktam un Pievienotās vērtības nodokļa likuma 52.panta pirmās daļas 21.punkta "a" apakšpunktam) nav izslēgta iespēja, ka starpniecības darbību veido dažādi atsevišķi pakalpojumi, kurus tātad varētu ietvert jēdzienā "kredīta starpniecība" un uz kuriem varētu attiekties atbrīvojums no PVN¹⁷;
  - vērtējot pakalpojuma raksturojošos elementus, ir jānosaka, vai nodokļa maksātājs par labu patērētājam ir veicis vairākas galvenās un savstarpēji nošķiramas darbības (pakalpojumus) vai arī vienotu darbību (pakalpojumu)¹⁸;
  - lai kādu darbību atzītu par **starpniecības darbību**, kas ir atbrīvota no PVN Sestās direktīvas 13.panta B daļas d) apakšpunkta 1.punkta nozīmē, **nav obligāti jāpastāv līgumiskai saiknei** starp starpniecības pakalpojuma sniedzēju un kādu no kredīta līguma pusēm¹⁹.

9.piemērs

AS "C" ir noslēgusi līgumu ar SIA "D" par to, ka SIA "D" tai sniegs šādus pakalpojumus:

- *meklēs potenciālos klientus AS "C" finanšu produktiem un finanšu pakalpojumiem;*
- *sniegs informāciju par AS "C" finanšu produktiem un pakalpojumiem jebkurai ieinteresētai personai;*
- *nodos jebkurai ieinteresētai personai AS "C" reklāmas materiālus un*
- *tarifus;*
- *sniegs palīdzību līgumattiecību nodibināšanā starp AS "C" un tās potenciālajiem klientiem.*

SIA "D" nav tiesību slēgt līgumus AS "C" vārdā, uzdevumā un uz tās rēķina.

Atlīdzību tā saņems tikai tad, ja AS "C" noslēgs līgumu ar atrasto klientu.

Izvērtējot šo informāciju, var secināt, ka:

- *SIA "D" mērķis ir tikai panākt, lai divas puses noslēdz līgumu;*
  - *SIA "D" darbību rezultātā viena no potenciālajām finanšu darījumā iesaistītajām pusēm (klients) būs izrādījusi un apliecinājusi gatavību noslēgt finanšu darījumu, tādējādi ir pamats uzskatīt, ka šajā gadījumā SIA "D" sniegtais pakalpojums neaprobežojas tikai ar informācijas sniegšanu AS "C" par tās potenciālo klientu;*
  - *apstākļi, ka AS "C" atlīdzība par SIA "D" sniegto pakalpojumu tiks maksāta tikai pēc līguma ar atrasto klientu noslēgšanas, ļauj uzskatīt, ka tā ir atlīdzība par sniegto starpniecības pakalpojumu, nevis par cita rakstura pakalpojumiem.*
-

¹⁶ Sprieduma lietā C-453/05 36.punkts

¹⁷ Sprieduma lietā C-453/05 34.punkts

¹⁸ Sprieduma lietā C-453/05 17.punkts

¹⁹ Sprieduma lietā C-453/05 29.punkts

Izvērtējot SIA "D" sniegto pakalpojumu ekonomisko saturu un būtību, secināms, ka tie veido atsevišķu darījumu kopumu, kas faktiski pilda starpniecības pakalpojuma sniegšanai raksturīgas un būtiskas funkcijas. Tādējādi uzskatāms, ka SIA "D" sniedz AS "C" finanšu darījumu starpniecības pakalpojumu, kas ir atbrīvots no PVN.

10.piemērs

Situācija ir identiska iepriekšējam piemēram, tikai, papildus paredzot, ka SIA "D" saņems ikmēneša atlīdzību pat tad, ja šā mēneša laikā AS "C" nebūs noslēgusi nevienu līgumu ar klientu vai SIA "D" nebūs atradusi nevienu potenciālo klientu.

Šādā gadījumā, izvērtējot SIA "D" sniegto pakalpojumu ekonomisko saturu un būtību, secināms – ja atlīdzība tiks saņemta jebkurā gadījumā, tad tā ir atlīdzība par vispārīga rakstura, nevis starpniecības pakalpojumiem, tādējādi tā ir apliekama ar PVN. Šeit katrai atlīdzības daļai – ikmēneša, kā arī par katru noslēgto līgumu ar klientu – būs piemērojams savs PVN režīms.
